

Asia: VN/1393/2020

Työryhmän mietintö lähestymiskiellon tehostamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lähisuhdeväkivallan riskinarviointi

Kuten johdannossa todettiin, poliisin resurssit eivät ole olleet riittävällä tasolla tehtävään liittyen. Tämä on havaittu myös Sisä-Suomen poliisilaitoksen tiedustelun ja ennalta estävän toiminnan resurssoinnin osalta. Olisikin tärkeää pohtia, miten resurssit turvataan valtakunnallisesti.

Ehdotuksessa tulee hyvin esille se, että riskitekijöiden kartoittamisessa tarvitaan moniammatillista riskinarviointiprosessia. Nyt asia jää liiaksi yksittäisen toimijan varaan ja prosessia olisi syytä kehittää. Myös uhrien neuvonnan ja tuen piiriin ohjaamisen kehittäminen nähdään tärkeänä. Riskienarvioinnista uhrille jää nykyisellään usein vain täytetty lomake, joka ei kata monipuolisesti käsiteltyjä asioita. Tulevaisuudessa olisi tärkeää saada myös taustatiedot ja arvioinnin perusteet paremmin näkyviin. Asioidessa usean ammattilaisen kanssa tieto ei siirry riittävällä tasolla pelkän lomakkeen kautta. Ajan saatossa tämä saattaa aiheuttaa sen, että riski nähdään pienempänä, eikä arvio vastaa todellista tilannetta.

2. Lähestymiskiellon määräämisen edellytykset

Ylipäätään kynnyksen lähestymiskiellon hakemiseen tulisi olla matala ja uhan näyttövaatimuksia tulisi laskea: vakavasti otettava huoli mahdollisesta väkivallasta tai aiempi väkivaltatuomio tekijältä uhria kohtaan ja uhan tunteen lisääntyminen pitäisi riittää perusteeksi.

Erytisen hyvänä pidämme, että verkkoviestintä otetaan tarkempaan tarkasteluun, sillä yhteydenottoکانavat ovat viime vuosina lisääntyneet merkittävästi.

3. Väliaikaisen lähestymiskiellon määrääminen viran puolesta

Pidämme hyvänä parannusta, että niiden tilanteiden lisäksi, joissa lähestymiskiellon kohde ei pysty sitä itse hakemaan voi viranomaisen määrätä väliaikaisen lähestymiskiellon. Kuten luonnoksessa todetaan, sillä voi olla vaikutusta siihen, että viha kohdistuu viranomaiseen eikä kiellolla suojattuun henkilöön. Nopea reagointi on tärkeää, samoin poliisin riittävä osaaminen väliaikaisen lähestymiskiellon määräämiseen.

4. Turvallisuutta parantavat toimenpiteet lähestymiskiellon määräämisen yhteydessä

Tuen tarpeen arviointi on tärkeä osa lähestymiskiellon määräämistä ja riittävä arviointiprosessi tulee varmistaa kaikissa tapauksissa. Uhri ja tekijä tulee ohjata arvioinnin perusteella tarvittaviin palveluihin. Tampereella MARAK- malli on koettu toimivaksi ja sitä käytetään myös sellaisissa tilanteissa, joissa lähestymiskieltoon ei päädytä. MARAK-työskentelyn tehostamisen yhteydessä on hyvä varmistaa toiminnalle riittävät resurssit, sillä kaikilla paikkakunnilla ei ole omaa MARAK-verkostoa. Tämä tulee ottaa huomioon myös hyvinvointialueen palveluita suunniteltaessa.

5. Väkivallan uhrien ja tekijöiden ohjaaminen palveluihin

Tukitoimia ja palveluita uhreille on olemassa, mutta ohjaamisessa on puutteita. Kuten luonnoksessa hyvin todetaan, akuutissa tilanteessa palveluihin hakeutumista omatoimisesti ei voida odottaa uhrilta. Näin ollen on tärkeää varmistaa keskeisten toimijoiden osaaminen. Ohjaamisen puutteiden lisäksi on havaittu, että väkivallan tekijöille ei ole riittävästi palveluita tarjolla. MARAK-työskentelyn rinnalle olisi tarpeen luoda työskentelymalli tekijänäkökulmasta.

Kiinnitimme huomiota myös siihen, että ehdotuksessa on lueteltu runsaasti kolmannen sektorin palveluita. Akuutissa tilanteessa sosiaali- ja kriisipäivystyksen rooli on usein keskeinen ja olennainen viranomaistahona turvaamistoimia mietittäessä. Tämä tulisi näkyä myös ehdotuksessa.

6. Oikeudellinen apu

Ei lausuttavaa.

7. Oikeudenkäyntimaksu

Maksuttomuus, myös hylättyjen hakemusten osalta, madaltaisi mielestämme kynnystä hankkia apua.

8. Lasten asema

Lähestymiskielto ei lähtökohtaisesti koske vanhempien välisiä yhteydenottoja, joihin on asiallinen peruste ja jotka ovat ilmeisen tarpeellisia. Lapsen oikeus pitää yhteyttä ja tavata vanhempansa tulee mahdollisuuksien mukaan turvata. Tästä huolimatta lapsen suojan ja aseman täytyy olla ensisijainen. Näin ollen näemme tärkeänä, että lähestymiskielto menee tapaamisoikeuden edelle.

Turvasuunnitelmaa tehdessä ja tuen tarvetta arvioitaessa olisi tärkeä huomioida myös se, että lähestymiskieltoa hakeneen vanhemman pelko siirtyy herkästi lapseen, vaikuttaen hänen ja lähestymiskieltoon määrätyn vanhemman vuorovaikutukseen, suhteeseen ja kokemukseen vanhemmasta. Viranomaisilla tulisi olla osaamista tukea lapsen ja vanhemman tervettä ja turvallista vuorovaikutusta.

9. Lähestymiskiellon valvonta

Sähköinen valvonta nähdään hyvänä, mutta sen käyttöönotossa tulee huomioida poliisin resurssit. Vaikka RISE huolehtisikin valvonnasta, käyttöönotto työllistäisi poliisia.

10. Lähestymiskiellon rikkominen

Ei lausuttavaa.

11. Ehdotuksen vaikutukset

Esityksen tavoitteena on parantaa lähestymiskiellon tehokkuutta, vähentää lähestymiskiellon rikkomista ja lisätä erityisesti lähisuhteissa tapahtuvan väkivallan uhrin turvallisuutta. Mielestämme muutosesitykset ovat perusteltuja ja uskomme, että muutokset vaikuttavat positiivisesti uhrin asemaan ja madaltavat kynnystä lähestymiskiellon hakemiseen.

12. Muuta

Lähestymiskiellolla suojatun osoitetietojen näkyminen toiselle osapuolelle lähestymiskiellon määräämisen yhteydessä nähdään ongelmallisena ja turvallisuutta heikentävänä seikkana.

Hyvönen Sini
Tampereen kaupunki - apulaispormestari Johanna Loukaskorpi